27. 3. 2009

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny v řízení akciových společností

S prohlubující se migrací obyvatel v rámci Evropských společenstvích a rozvojem přeshraničních aktivit se stává stále běžnějším jevem, že jednotlivé fyzické či právnické osoby investují své finanční prostředky v jiných členských státech, než kde mají tyto osoby své bydliště nebo sídlo. Jednou z možností, jak investovat, je získat účastnické cenné papíry v obchodních, zejména akciových, společnostech, s cílem dosáhnout zisku. Toho cíle dosahují tyto osoby mj. tím, že se aktivně podílí na řízení akciových společností, typicky rozhodují o různých záležitostech na valných hromadách společností, aby tak maximalizovali svůj zisk.

1. Úvod

S prohlubující se migrací obyvatel v rámci Evropských společenstvích a rozvojem přeshraničních aktivit se stává stále běžnějším jevem, že jednotlivé fyzické či právnické osoby investují své finanční prostředky v jiných členských státech, než kde mají tyto osoby své bydliště nebo sídlo. Jednou z možností, jak investovat, je získat účastnické cenné papíry v obchodních, zejména akciových, společnostech, s cílem dosáhnout zisku. Toho cíle dosahují tyto osoby mj. tím, že se aktivně podílí na řízení akciových společností, typicky rozhodují o různých záležitostech na valných hromadách společností, aby tak maximalizovali svůj zisk.

Právě ale přeshraniční výkon práv akcionářů akciových společností přináší obecně pro akcionáře neusazené ve státě, kde má akciová společnost své sídlo, určité těžkosti. Pomineme-li jazykovou bariéru, je to především různorodost jednotlivých právních řádů, co zapříčiňuje určitou neochotu či minimálně znevýhodnění těchto akcionářů-nerezidentů. Právě odstranění těchto těžkostí či alespoň sjednocení podobných právních úprav v jednotlivých členských státech si klade za cíl směrnice (tak, jak je definována níže), neboť implementace pravidel obsažených v této směrnici povede k harmonizaci výkonu práv společníků na řízení společností a tím i jejich snazšímu výkonu v rámci celého Společenství

Jak je již naznačeno výše, směrnice se týká práv akcionářů na řízení akciových společností. Těmito právy se v užším kontextu myslí zejména právo akcionáře k účasti na valné hromadě, neboť akcionář akciovou společnost neřídí přímo, jak je to běžné v osobních společnostech, ale právě skrze zákonem určený orgán, kterým je u akciové společnosti valná hromada. Zde buď sám nebo s jinými akcionáři kontroluje činnost společnosti, což provádí předkládáním návrhů a protinávrhů a hlasováním o těchto. Aby však mohl předkládat návrhy a hlasovat o nich, musí mít nejprve dostatek informací nejenom o valné hromadě, potažmo o jejím konání, ale i o vlastním programu (pořadu jednání) valné hromady. Stejně tak musí být akcionáři zaručena možnost předkládat návrhy jak před samotným konáním valné hromady, tak přímo na ní. Mezi tato práva na řízení společnosti pak lze shodně s právní teorií[1] zařadit zejména právo na poskytnutí informací, právo účasti na valné hromadě a právo předkládat valné hromadě návrhy a hlasovat na ní.

Ve snaze usnadnit realizaci práva akcionářů na řízení akciových společností pak směrnice formuluje některá nám dosud (příliš) známá práva akcionářů. Samotné uvedení směrnice v praxi, tedy provedení nezbytné novelizace našeho obchodního zákoníku[2], zajisté naplní cíl směrnice a povede k posílení práv akcionářů na řízení společnosti.

Cílem tohoto článku je pak porovnat stávající právní úpravu práva akcionářů na řízení akciových společností s novými oprávněními danými akcionářům směrnicí.

2. Směrnice o výkonu práv akcionářů

Nástrojem, který zvolila Evropská komise k dosažení cílů naznačených výše, je směrnice č. 2007/36/ES z 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi (dále jen „směrnice“). Tato směrnice by měla být, s výjimkou jednoho ustanovení[3], implementována do českého právního řádu nejpozději do 3. srpna 2009[4].

Jak vyplývá z názvu směrnice, vztahuje se uvedená směrnice na akciové společnosti, jejichž akcie jsou kótované (tento pojem je vysvětlen níže). Aniž bych chtěl předbíhat, dovolím si na tomto místě osobní úvahu týkající se dopadu implementace směrnice do našeho právního řádu, zejména dopadu implementace na obchodní zákoník. Jelikož je převážná většina ustanovení týkajících se nějakým způsobem řízení akciových společností upravena právě v obchodním zákoníku a vztahuje se obecně jak na akciové společnosti s kótovanými akciemi, tak na akciové společnosti s nekótovanými akciemi, bylo by zřejmě rozumné vztáhnout úpravu řízení akciových společností, tak jak to požaduje směrnice, i na akciové společnosti, jejichž akcie nejsou kótované, potažmo s jejichž akciemi není obchodováno na regulovaných trzích. I když se zdá být zřejmé, že „menší“ akciové společnosti budou zatíženy omezeními ve prospěch svých akcionářů více než by muselo být nutné, přece jen se mi jeví toto zatížení rozumným, neboť případná disparita mezi akciovými společnostmi by mohla vnést určité znepřehlednění do obchodního zákoníku v tom směru, že by se některá ustanovení použila jen na tu či onu akciovou společnost. Přitom by šlo v podstatě stále o akciovou společnost.

Předmět směrnice

Směrnice upravuje výkon některých práv akcionářů, jako je jejich účast a hlasování na valné hromadě akciové společnosti, tedy práv akcionářů souvisejících s řízením akciové společnosti. Tato jednotlivá práva jsou postupně rozebrána a porovnána s úpravou obsaženou zejména v obchodním zákoníku níže v tomto článku.

Působnost směrnice

Hned v úvodu je třeba zmínit, že směrnice se sice vztahuje na práva akcionářů, ale jen na práva akcionářů společností, které mají sídlo v členském státě a jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu[5] umístěném nebo provozovaném v členském státě[6]. Tedy jen akcionáři akciových společností[7] splňující všechny výše uvedené podmínky budou zahrnuti do působnosti směrnice a mohou tak poté, co bude směrnice implementována, uplatňovat jednotlivá práva na řízení akciové společnosti tak, jak jsou popsána níže.

Rozsah změn vyžadovaných směrnicí

Bez nadsázky lze říci, že v mnoha ustanoveních bude třeba novelizovat náš obchodní zákoník, v němž je obsažena převážná úprava ustanovení vztahujících se k akciovým společnostem, souvisejících s řízením společnosti.

V mnoha ohledech obchodní zákoník již úpravy, které přináší směrnice, zná a danou problematiku upravuje. Nicméně do obchodního zákoníku budou muset být zavedeny některé nové prvky týkající se řízení akciových společností. K těmto lze obecně předeslat, že se dotknou zejména činnosti akcionáře v souvislosti s valnou hromadou, jeho účasti na ní, možnosti akcionáře měnit program valné hromady a dále možnosti akcionáře ovlivňovat samotný průběh valné hromady, mj. značným

rozšířením možností, jak hlasovat na valné hromadě.

3. Informace o valné hromadě

Jak již bylo předesláno výše, tak místem, kde se může akcionář účinně podílet na řízení akciové společnosti, je valná hromada. V tomto směru musím poznamenat, že téměř všechna práva akcionáře uvedená ve směrnici jsou realizovatelná právě na valné hromadě. Z tohoto pak plyne nutnost, aby akcionář měl dostatek informací jak o samotné valné hromadě, respektive o jejím konání, tak i o jejím programu (pořadu jednání).

V tomto směru směrnice stanoví povinnost akciové společnosti uveřejnit oznámení o konání valné hromady[8] s tím, že toto oznámení o konání valné hromady musí obsahovat určité, ve směrnici přesně specifikované informace. Obojí, tedy povinnost uveřejnit oznámení o konání valné hromady, jakož i to, aby oznámení obsahovalo určité náležitosti, je v obchodním zákoníku určitým způsobem zakotveno. Směrnice však ukládá některé nové povinnosti, s nimiž náš obchodní zákoník nepočítá, nebo je sice zná, ale upravuje je odchylně od znění směrnice.

Informace o konání valné hromady

V souvislosti s valnou hromadou je první uvedenou povinností akciové společnosti náležité oznámení, respektive uveřejnění informací o konání valné hromady. Pomineme-li minimální lhůtu stanovenou směrnicí, která je rozdílná od lhůty uvedené v obchodním zákoníku v § 184 odst. 4, tak podstatnou změnou, kterou směrnice ohledně oznámení požaduje, je změna ohledně samotného rozsahu uveřejnění oznámení. Na tomto místě je nutno předeslat, že uveřejňování požadované směrnicí se nevztahuje na ty akciové společnosti, které mohou zjistit jména a adresy svých aktuálních akcionářů z aktuálního seznamu akcionářů, má-li akciová společnost povinnost zaslat těmto akcionářům pozvánku. Níže se tedy budeme zabývat oznámením o konání valné hromady akciové společnosti, která nemá možnost zjistit své akcionáře ze seznamu akcionářů.

Směrnice ohledně společností nevedoucích seznam akcionářů vyžaduje, aby akciová společnost uveřejnila oznámení o konání valné hromady tak, aby byl zajištěn rychlý a nediskriminační přístup, což dále zpřísňuje požadavkem, aby akciovým společnostem nebyla uložena povinnost využít sdělovacích prostředků, jejichž provozovatelé jsou usazeni na území konkrétního členského státu, a aby tento sdělovací prostředek zajistil informace v celém Společenství.

Zamyslíme-li se nad požadavkem směrnice, pak nám musí vyvstat otázka, který sdělovací prostředek je schopen jednak rychle, ale zejména v rámci celého Společenství zajistit přístup k určité informaci. Tradiční sdělovací prostředek pro uveřejňování, tedy nějaký druh tiskovin, jen ztěží splní požadavek na pokrytí v celém Společenství. Vcelku logicky pak dojdeme k závěru, že sdělovacím prostředkem splňujícím výše uvedené požadavky je v podstatě jen internet.

V této souvislosti stojí za zmínku zejména dva aspekty. Prvním z nich je skutečnost, že směrnice nestanoví nic o formě sdělovacího prostředku. Tudíž, dle výše naznačené úvahy by se o internetu, který zajistí rychlý a nediskriminační přístup po celém Společenství, dalo uvažovat jako o sdělovacím prostředku, který splňuje všechny tři podmínky uložené směrnicí. K uvedenému mě vede i judikát z celkem nedávné doby, a to konkrétně usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. února 2008, č.j. 7 Cmo 503/2007, ve kterém je stanoveno, že „deník nemusí mít tištěnou podobu“, jak se dosud vykládalo příslušné ustanovení § 184 odst. 4 obchodního zákoníku, které upravuje povinnost společnosti uveřejnit oznámení. Je samozřejmé, že by deník uveřejňovaný na internetu coby sdělovacím prostředku musel splňovat i další podmínky stanovené ve zmiňovaném judikátu, tedy musel by být jako periodický tisk registrován u Ministerstva kultury ČR.

Myšlence uveřejňovat oznámení na internetu nahrává i to, že akciová společnost je povinna pružně reagovat na změny pořadu jednání valné hromady (k tomuto srovnej bod 3.2 níže) a právě internet je sdělovacím prostředkem, který uvedenému kritériu plně odpovídá.

Druhým zajímavým aspektem v souvislosti s oznámení o konání valné hromady je to, že směrnice sice na jedné straně požaduje nediskriminační přístup, na druhé straně sama počítá s tím, že akcionáři akciové společnosti mohou být i osoby, jejichž mateřským či komunikačním jazykem nemusí být jazyk užívaný ve státě, v němž má akciová společnost své sídlo a o němž se tedy dá předpokládat, že bude převážně užíván samotnou akciovou společností. Při velmi striktním výkladu směrnice bychom pak mohli dojít k závěru, že oznámení by muselo být uveřejněno ve všech oficiálních jazycích užívaných ve Společenství. Uvedený výklad by však dle mého názoru byl v rozporu s účelem směrnici, která požaduje rychlé šíření informací, čemuž by zřejmě neodpovídal naznačený striktní výklad. Osobně bych se domníval, berouc v potaz obecně uznávaný princip smluvní volnosti, že akcionáři by měli mít možnost volby rozhodnout o jazyku, v němž bude oznámení uveřejňováno v rámci celého Společenství.

Změna pořadu jednání

Jedním z důvodů, proč směrnice požaduje, aby informace o valné hromadě byly předávány rychle, je povinnost akciové společnosti umožnit akcionářům seznámit se se změněným pořadem jednání.

Směrnice totiž požaduje[9], aby společnost uveřejnila pozměněný a doplněný pořad jednání valné hromady již oznámený akcionářům. Ke změně již oznámeného a uveřejněného pořadu jednání může dojít na žádost minoritních akcionář (k tomuto pojmu srovnej část 4.), když tito navrhnou některé nové body a/nebo předloží návrhy svých usnesení k již oznámeným bodům pořadu jednání. Obchodní zákoník toto sice v jistém smyslu rovněž umožňuje, ale stanoví, že se tak má stát tři dny přede dnem konání valné hromady a jen, pokud je to možné. Směrnice však požaduje, aby se tak stalo vždy a v dostatečném předstihu před stanoveným rozhodným dnem.

Povaha informací v oznámení o konání valné hromady

Jak bylo naznačeno výše, směrnice přináší ohledně obsahu oznámení o konání valné hromady některé změny. Tyto změny spočívají v tom, že směrnice nad rámec minimálních náležitostí, tak jak jsou uvedeny v § 185 odst. 5 obchodního zákoníku, požaduje, aby oznámení o konání valné hromady obsahovalo ještě některé další náležitosti. Těmito jsou jednak popis postupů, které musí akcionář dodržet, aby se mohl účastnit valné hromady a hlasovat na ní, a dále musí být v oznámení uvedeny internetové stránky, obsahující určité informace.

Oznámení o popis postupů účasti na valné hromadě a hlasování na ní

Na první pohled by se mohla zdát tato informace celkem nadbytečná, když základní předpoklady pro účast na valné hromadě a předpoklady pro hlasování na ní stanoví příslušná ustanovení obchodního zákoníku. Nesmíme však zapomínat na to, že směrnice, vycházeje z principu nediskriminace, počítá s tím, že ne všichni akcionáři pocházejí ze státu, kde má akciová společnost sídlo, a že tudíž mají menší znalost či možnost, jak se seznámit s těmito pravidly.

Druhým důvodem, proč směrnice požaduje, aby oznámení obsahovalo popis postupů, je vedle principu nediskriminace celkem nová úprava možností, jak se účastnit valné hromady a jak na ní hlasovat. Tato nová úprava spočívá zejména v oznámení lhůt, v jakých mohou akcionáři měnit či doplňovat akciovou společností již navržený a následně oznámený a uveřejněný pořad jednání valné hromady, dále jak se mohou nechat zastupovat na základě plné moci a konečně, jak může probíhat případné korespondenční hlasovaní nebo hlasování elektronickými prostředky. Ohledně těchto

jednotlivých postupů je pojednáno níže.

Povinnost uvádět v oznámení internetové stránky akciové společnosti

Směrnice stanoví rovněž povinnost, že oznámení o konání valné hromady musí nově uvádět i adresu internetových stránek, na nichž budou zpřístupněny určité informace. Uvedená povinnost je plně v souladu s principy stanovenými ve směrnici, neboť jen akcionáři, kteří mají dostatek aktuálních informací, se mohou správně rozhodovat a tak se efektivně podílet na řízení akciové společnosti. Nicméně v souvislosti s povinností uvádět adresu internetových stránek v oznámení o konání akciové společnosti vyvstávají dva okruhy otázek.

Prvním okruhem otázek je směrnicí nepřímo podsouvaná povinnost akciové společnosti mít vlastní internetové stránky. V českém znění směrnice se totiž v jejím ustanovení čl. 4 odst. 4 přímo uvádí „na svých internetových stránkách". Stejná zmínka o tom, že akciová společnost má mít své vlastní internetové stránky, je pak stanovena ještě na několika dalších místech směrnice[10]. Z uvedeného znění lze následně vyvodit závěr, že by akciová společnost skutečně měla mít své vlastní internetové stránky.

Druhým okruhem otázek je autorova, možná trochu troufalá, úvaha, a to, zda by akciová společnost, mající vlastní internetové stránky, mohla ve světle výše uvedeného usnesení Vrchního soudu v Praze na těchto svých internetových stránkách uveřejňovat oznámení o konání valné hromady. Osobně se domnívám, že, pokud by akciová společnost splnila další povinnosti ve smyslu výše zmiňovaného usnesení Vrchního soudu v Praze, tak by tomu tak být mohlo.

Zpřístupnění informací akcionářům na svých internetových stránkách

Akciovým společnostem je stanovena povinnost na jejích internetových stránkách uvádět určité informace související s konáním valné hromady. Při bližším srovnání příslušných ustanoveních čl. 4 směrnice, zjistíme, že akciová společnost je povinna na svých internetových stránkách uvádět více údajů, respektive informací než v oznámení o konání valné hromady.

Informace, které musí být oproti oznámení navíc uvedeny na internetových stránkách, jsou jednak návrhy usnesení anebo vyjádření příslušných orgánů společnosti a dále i návrhy usnesení předkládaných samotnými akcionáři.

Určité informace pak musí dle směrnice být na internetových stránkách uvedeny po dobu dvaceti jedna dní přede dnem konání valné hromady. Nelze si nepovšimnout, že tento požadavek jde značně nad rámec dosud požadovaný v ustanovení § 180 odst. 5 obchodního zákoníku, které říká, že se má protinávrh akcionáře uveřejnit nejméně tři dny před oznámeným datem konání valné hromady, a to ještě za předpokladu, že je to možné.

4. Možnost akcionářů měnit pořad valné hromady

Co se týče práva akcionáře na řízení akciové společnosti, patří mezi tato práva především právo ovlivňovat nějakým zákonným způsobem samotný průběh valné hromady, a to především tím, že je akcionáři umožněno zařazovat na pořad jednání valné hromady body, které by měla akciová společnost na valné hromadě projednat.

V současnosti je právo zařazovat návrhy na pořad jednání valné hromady upraveno v obchodním zákoníku[11], nicméně toto právo je podmíněno tím, že jej může vykonávat jen tzv. minoritní akcionář[12]. Obchodní zákoník přitom stanoví, že minoritním akcionářem se rozumí akcionář mající akciový podíl ve výši 3 % na základním kapitálu společnosti, jejíž základní kapitál je vyšší než 100

000 000 Kč, anebo akcionář mající akciový podíl ve výši 5 % na základním kapitálu společnosti, jejíž základní kapitál je 100 000 000 Kč nebo nižší. Bez ohledu na výši základního kapitálu akciové společnosti přiznává směrnice toto právo zařazovat body na pořad jednání valné hromady minoritnímu akcionáři, který má 5 % akciový podíl na základním kapitálu společnosti.

5. Účast na valné hromadě

Obecně o účasti akcionáře na valné hromadě

Akcionář se, ve shodě s výše uvedeným, účastní valné hromady, kde pak vykonává některá svá další práva spadající do svazku práv na řízení společnosti, zejména zde klade otázky, požaduje vysvětlení a hlasuje.

Směrnice v tomto směru, aniž by uvedené bylo v rozporu s obchodním zákoníkem, stanoví, že jednak oprávnění akcionáře účastnit se valné hromady nesmí podléhat žádným omezením v tom směru, aby akcionářovi akcie byly uloženy u určité osoby či na ni převedeny či na ní registrovány, a dále že nesmí být jakkoliv omezeno právo akcionáře převádět akcie v době mezi rozhodným dnem[13] a dnem konání valné hromady, o čemž se musí akcionáři dostat náležitého poučení[14]. V souvislosti se samotnou účastí akcionáře na valné hromadě směrnice stanoví, že na prokazování postavení akcionáře lze v přiměřeném rozsahu klást pouze ty požadavky, které jsou nezbytné k ověření totožnosti akcionáře[15].

Ohledně práva akcionáře účastnit se valné hromady směrnice rozšiřuje stávající úpravu o další, obchodním zákoníkem dosud neupravenou možnost. Směrnice totiž přináší možnost účastnit se valné hromady elektronickými prostředky. O této je pojednáno v následujícím bodě.

Účast na valné hromadě elektronickými prostředky

Akcionáři by nově měli mít možnost účastnit se valné hromady elektronickými prostředky. V tomto směru bude velmi záležet na samotných společnostech, jakými konkrétními elektronickými prostředky bude akcionářům umožněna účast, neboť směrnice nestanoví ohledně hlasování prostřednictvím elektronických prostředků téměř žádné omezení[16], naopak sama nabízí tři způsoby elektronického hlasování. Jsou to jednak přenos valné hromady v reálném čase, dále dvousměrná komunikace v reálném čase a konečně mechanismus pro odevzdání hlasů před konáním valné hromady nebo v jeho průběhu bez potřeby udělit plnou moc třetí osobě, která je na valné hromadě osobně přítomna.

6. Právo klást otázky

K tomu, aby se akcionář mohl aktivně zapojit do řízení společnost, musí mít dostatek relevantních informacích. Nejsou-li mu tyto informace známy z oznámení o konání valné hromady a není-li schopen je seznat ani z dokumentů, jež jsou akcionářům před valnou hromadou k dispozici, pak se uplatní jedno z dalších práv patřících do souboru práv na řízení společnosti, a to konkrétně právo klást otázky.

Toto právo je již dnes obsaženo v obchodním zákoníku, nicméně směrnice ho v jistých ohledech rozšiřuje. Jak je totiž naznačeno v předchozím odstavci, směrnice počítá s tím, že se akcionář bude shánět po informacích, po jejichž vyhodnocení by se mohl „správně“ rozhodnout. Jelikož je dnes pro akciové společnosti celkem běžné, že mají i několik set tzv. drobných akcionářů[17], bylo by pro akciovou společnost značně obtížné zajistit odpověď na otázky kladené akcionáři v průběhu valné

hromady.

Z těchto důvodů směrnice jednak stanoví, že společnosti sice budou muset odpovídat na každý jednotlivý dotaz každého tázajícího se akcionáře, ale budou moci poskytnout jednu soubornou odpověď na otázky stejného obsahu. V tomto směru pak směrnice umožňuje, aby společnost poskytla odpověď i zpřístupněním daných informací ve formě otázek a odpovědí na internetových stránkách společnosti.

7. Hlasování na valné hromadě

Obecně o hlasování na valné hromadě

Vedle toho, že akcionář je oprávněn osobně se účastnit valné hromady, je též oprávněn zde hlasovat ohledně předkládaných návrhů. Obchodní zákoník k tomu říká, že hlasovací právo je spojeno s akcií, přičemž stanovy[18] musí určovat počet hlasů spojených s akcií.

Hlasování, respektive způsob (techniku), jakým se přijímají rozhodnutí, musí taktéž určovat stanovy[19]. Ty běžně uvádějí, že se hlasuje pozvednutím ruky, odevzdáním hlasovacího lístku atd. Na základě součtu hlasů přijatých pro nebo naopak proti návrhu je následně přijato příslušné usnesení valné hromady.

Směrnice pak ohledně hlasování přináší některé novinky, které zajisté budou mít vliv na přijímání usneseních valných hromad. Těmito je jednak v obchodním zákoníku dosud neupravená problematika korespondenčního hlasování a elektronického hlasování a dále jistý posun při již běžném hlasování na základě plné moci.

Korespondenční hlasování

Směrnice ohledně korespondenčního hlasování stanoví dvě podmínky. Jednak společnost musí korespondenčním hlasováním umožnit akcionářům hlasovat ohledně návrhu ještě před samotným konáním valné hromady a dále toto korespondenční hlasování může podléhat jen takovým omezujícím požadavkům, které jsou nezbytně nutné k ověření totožnosti.

Co však směrnice nestanoví a ponechává tak na úpravě členských států, je to, že neříká, zda se akcionář, který již hlasoval korespondenčně, může dostavit na valnou hromadu a zde případně hlasovat. Osobně bych se přiklonil k názoru, že akcionář se může dostavit na valnou hromadu i po korespondenčním hlasování, a to z toho důvodu, že v mezidobí od oznámení konání valné hromady do rozhodného dne se může změnit pořad jednání valné hromady (v tomto směru srovnej část 4.).

Dalším věcí, kterou směrnice ohledně korespondenčního hlasování nestanoví, je okamžik, do kdy lze přijímat takto odevzdané korespondenční hlasy. Teoreticky by se dalo uvažovat o přijímání takto odevzdaných hlasů až do zahájení valné hromady. V tomto případě však bude pro společnost značně náročné zpracovat tyto hlasy. Bude tak zřejmě záležet na společnosti, pokud tak neučiní náš zákonodárce, aby si sama určila, do kdy bude přijímat korespondenční hlasy.

Poslední věcí, kterou směrnice v souvislosti s korespondenčním hlasováním taktéž neřeší, je souběh korespondenčního hlasování s ostatními možnostmi hlasování. Jde totiž o to, že akcionář, jednou odevzdajíc korespondenčně svůj hlas k jednotlivým bodům pořadu jednání, by mohl hlasovat později jinak, a to ohledně bodů předestřených v oznámení o konání valné hromady, o nichž již hlasoval korespondenčně. Osobně si myslím, že v zájmu zachování právní jistoty samotné akciové společnosti, ale také s ohledem na praktickou stránku věci, kdy by kontrola odevzdaných korespondenčních hlasů představovala pro akciovou společnost další zátěž, bych se přiklonil k řešení, při kterém by

akcionáři, který již odevzdal své korespondenční hlasy, bylo zakázáno jakkoliv hlasovat o bodech, o nichž již hlasoval korespondenčně. Na druhou stranu si myslím, že ohledně bodů, které byly zařazeny na pořad jednání po oznámení o konání valné hromady, respektive o nichž nehlasoval, by mu měla zůstat zachována možnost hlasovat, neboť v opačném případě by byl bezdůvodně omezen ve svých hlasovacích právech o nově zařazených (doplněných) bodech oproti ostatním akcionářům nehlasujících korespondenčně.

Elektronické hlasování

Nutno dodat, že elektronické hlasování jako takové není ve směrnici přímo zmiňováno. Dle názoru autora tohoto článku je však možné, a to díky tomu, že směrnice požaduje, aby byla umožněna účast akcionáře na valné hromadě elektronickými prostředky (v tomto směru srovnej výklad k bodu 5.2).

Těmito prostředky, přímo zmiňovanými směrnicí, je jednak možnost dvousměrné komunikace a dále mechanismus pro odevzdávání hlasů bez potřeby udělit plnou moc osobě přítomná na valné hromadě[20]. V prvém případě by tak připadalo v úvahu například hlasování emailem s připojeným zaručeným elektronickým podpisem[21], kdežto v druhém případě by připadalo v úvahu sdělení jedinečného přístupového hesla každému akcionáři, který by pak mohl hlasovat v režimu on-line.

Hlasování na základě plné moci

Dalším způsobem, jak akcionář může hlasovat na valné hromadě, je nechat se zastoupit na základě plné moci[22]. Tuto možnost připouští i směrnice. Avšak oproti obchodnímu zákoníku směrnice stanoví několik dalších požadavků ohledně hlasování zástupce akcionáře.

Jedním z těchto požadavků je i to, aby zástupce akcionáře hlasoval v souladu s pokyny akcionáře a, v případě, že tak stanoví členské státy, uchovával po určitou dobu obdržené hlasovací pokyny. Účelem uvedené povinnosti zástupce je zachovat možnost následné kontroly. Tomuto ustanovení směrnice, tedy dodržet pokyny akcionáře při hlasování, koresponduje i možnost členského státu omezit či zcela vyloučit výkon hlasovacího práva akcionáře prostřednictvím zmocněnce bez zvláštních hlasovacích pokynů pro každé usnesení[23]. Na druhou stranu se nelze na toto ustanovení směrnice dívat nekriticky, pokud by bylo striktně aplikováno. Je totiž nutno vzít v úvahu, že poté, co jsou zástupci uděleny pokyny ohledně hlasování a je mu udělena (vystavena) plná moc[24], může dojít ke změně pořadu jednání, jak tuto možnost změny pořadu jednání dnes v omezené míře připouští obchodní zákoník a jak tuto možnost rozšiřuje směrnice. Z toho důvodu se osobně domnívám, že by zákonodárce neměl při implementaci připustit tento striktní výklad, protože by sice na jednu stranu využil možnosti dané k ochraně zastupovaného akcionáře, na druhou stranu by však byla taková implementace proti smyslu směrnice, jejíž snahou je pokud možno rychle a účinně reagovat na změny v souvislosti s řízením akciových společností. Ideální řešení by mohlo být takové východisko, že by zástupce musel hlasovat ohledně bodů, které byly nad rámec stanovený v jeho pokynech doplněny na pořad jednání valné hromady v zájmu akcionáře[25], přičemž v případě sporu ohledně hlasování o doplněných bodech nad rámec jeho pokynů by musel tento zájem prokázat sám.

K doplnění výše uvedeného směrnice umožňuje členským státům stanovit, aby byl zástupce akcionáře povinen na požádání prokázat dodržení hlasovacího pokynu. Směrnice však nestanoví, na požádání koho tak musí prokázat zástupce. Logicky připadá v úvahu na žádost samotného akcionáře, který má zájem na tom, aby byla společnost řízena dle jeho představ. Možností, jak prokázat splnění hlasovacích pokynů zástupcem, je záznam zachycující výsledek hlasování.

Dalším určitým posunem je to, že směrnice mnohem konkrétněji než obchodní zákoník[26] vymezuje výčet osob, kterým nelze udělit plnou moc, a to z důvodu ochrany samotného akcionáře před případným střetem zájmů mezi akcionářem a jeho zástupcem. V tomto směru taktéž může být

požadováno, aby zástupce oznámil skutečnosti, pro něž by u něj mohlo dojít ke střetu zájmů.

Plná moc pro hlasování na valné hromadě

Plná moc k zastupování akcionáře na valné hromadě se běžně uděluje v písemné formě. Nicméně směrnice připouští, aby bylo akcionářům umožněno udělovat plnou moc elektronickými prostředky a stejně tak aby bylo společnostem umožněno přijmout oznámení o udělení moci elektronickými prostředky. Bohužel směrnice nic nestanoví o tom, do kdy má být oznámení o udělení plné moci elektronickými prostředky doručeno (oznámeno) společnosti. Osobně bych se domníval, že by se tak mělo stát do okamžiku, než se zástupce pomocí elektronických prostředků zapojí (účastní) do činností na valné hromadě[27].

8. Výsledky hlasování

Poslední významnou změnou, kterou směrnice přináší, je oznámení výsledků hlasování. Zatímco obchodní zákoník vyžaduje po představenstvu, aby vyhotovilo zápis z valné hromady do 30 dnů a předalo jej akcionářům na jejich žádost, tak směrnice je vůči akcionářům mnohem vstřícnější. Uvedenou třicetidenní lhůtu zkracuje na 15 dní. Nadto musí zápis z valné hromady obsahovat ohledně každého usnesení i počet hlasů akcií, ohledně kterého bylo platně hlasováno.

9. Závěr

Akcionáři ve snaze zhodnotit své investice často opouštějí své domovské členské státy a realizují své investice v podobě nákupů účastnických cenných papírů v jiných členských státech. Tyto své investice pak navíc zhodnocují tím, že se aktivně podílí na řízení akciové společnosti. Nicméně v mnoha případech se setkávají se značně odlišnou právní úpravou řízení společností, která je jednak může odradit od případného dalšího investování, anebo jim může jejich realizaci práva na řízení společnosti značně znesnadnit. Z důvodu, aby Evropská komise usnadnila těmto akcionářům-neresidentům realizovat jejich práva na řízení společností a tím podpořila rozvoj těchto společností, vydala výše citovanou směrnici. Samotným cílem směrnice je pak snaha posílit práva akcionářů na řízení akciových společností a odstranit případné překážky přeshraničního výkonu těchto práv na řízení společností.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, jak mohou akcionáři dosáhnout uvedeného cíle lepšího řízení akciových společností, je jejich vlastní aktivní účast na řízení jejich akciových společností. K tomu, aby mohli aktivně uplatnit svá práva na řízení společností, musí mít však jednak dostatek informací o akciových společnostech a dále i dostatečné nástroje k vlastní realizaci těchto svých práv, přičemž oba zde uvedené požadavky (dostatek informací a nástroje k vlastní realizaci) na sebe vzájemně navazují a doplňují se.

Prve uvedený požadavek na dostatek informací o akciové společnosti pak akcionáři poslouží k vytvoření lepší představy o stavu akciové společnosti a umožní tak akcionáři řádně se připravit na valnou hromadu. Tyto informace nutné k uplatnění práv akcionáře mu musí být poskytnuty v mnohem větší šíři, než to umožňuje v současné době platný obchodní zákoník.

Na základě takto získaných informací bude usnadněn druhý požadavek, a to vlastní realizace práv na řízení společnosti, neboť akcionář, vybavený dostatečnými informacemi, přestává být pasivním schvalovatelem navržených bodů pořadu jednání valné hromady a stává se aktivním spolutvůrcem přijatého usnesení valné hromady v mnohem větší míře, než tomu bylo dosud.

Uvedenou snahu Evropské komise lze jistě ocenit, nicméně nám nezbývá, než si počkat na to, jak se zákonodárce vypořádá s implementací této směrnice do naše právního řádu.

Mgr. Tomáš Kupka,
advokátní koncipient v Praze

---

[1] Tak jak je uvádí například Eliáš in Kurs obchodního práva – Právnické osoby jako podnikatelé – Eliáš, Bartošíková, Pokorná a kolektiv (C.H.Beck, Praha 2003, 4. vydání, str. 322 a následující) anebo i Štenglová in Dědič, Kříž, Štenglová – Akciové společnosti (C.H.Beck, Praha 2001, 4. vydání, str. 179 a následující).
[2] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění (dále jen „obchodní zákoník“).
[3] Jedná se ustanovení čl. 10 odst. 3 směrnice, které má být implementováno nejpozději do 3. srpna 2012. Nicméně toto se netýká České republiky, kde je směrnicí požadovaná úprava již platná.
[4] Pokud je autorovi tohoto článku známo, práce související s implementací směrnice do českého právního řádu v době sepsání tohoto článku ještě nezačaly.
[5] Ve smyslu ustanovení § 37 a následující zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění, se regulovaným trhem rozumí činnost organizátora regulovaného trhu, kterému Česká národní banka vydala povolení k organizování trhu. Na regulovaném trhu se pak dle ustanovení § 62 téhož zákona obchoduje podle pravidel organizátora regulovaného trhu s investičními nástroji. Co jsou to investiční nástroje je pak stanoveno v ustanovení § 3 téhož zákona.
[6] Regulovaným trhem se v rámci Evropského společenství má na mysli trh definovaný v čl. 4 odst. 1 bod 14 směrnice 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, ve znění směrnice 2006/31/ES.
[7] V podstatě se jedná jen o akcionáře jejichž akcie jsou kótovány. Ohledně kótovaných akciích srovnej výše uvedené ustanovení o regulovaných trzích ustanovení § 2 odst. 1 písm. l) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění.
[8] Je nutno předeslat, že směrnice nijak nerozlišuje mezi oznámením o konání valné hromady a pozvánkou na valnou hromadu, jak toto činí obchodní zákoník (například v ustanovení § 184 odst. 4 a odst. 5) s ohledem na to, zda akciová společnost vydala akcie na majitele či akcie na jméno.
[9] V tomto směru je nutno vykládat ustanovení čl. 6 odst. 4 ve spojení s ustanoveními čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 3 směrnice.
[10] Například v části (6) úvodních ustanoveních, čl. 9 odst. 2 druhý pododstavec nebo čl. 14 odst. 4 směrnice.
[11] Konkrétně se jedná o ustanovení § 181 odst. 1 písm. a) obchodního zákoníku.
[12] Pojem minoritní akcionář je běžně uváděn v odborné literatuře pro akcionáře či skupinu akcionářů, splňující určité kvalifikační předpoklady podílu na základním kapitálu akciové společnosti. Obdobně například Eliáš in Kurs obchodního práva – Právnické osoby jako podnikatelé – Eliáš, Bartošíková, Pokorná a kolektiv (C.H.Beck, Praha 2003, 4. vydání, str. 328 a následující).
[13] Podstata rozhodného dne, jak je upraven v obchodním zákoníku v ustanovení § 156b, odpovídá účelu rozhodného dne, jehož úprava je ve směrnici zakotvena v ustanovení čl. 7 odst. 3.
[14] Rozhodný den musí být dle ustanovení § 184 odst. 5 písm. e) obchodního zákoníku uveden v pozvánce na valnou hromadu nebo v oznámení o konání valné hromady, pokud akciová společnost vydala zaknihované akcie. Nad rámec stanovený obchodním zákoníkem a popsaný v předešlé větě směrnice ve svém ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. c) ještě navíc vyžaduje, aby akcionářům bylo v oznámení o konání valné hromady vysvětleno, že právo účasti na valné hromadě a právo hlasování na valné hromadě mohou vykonávat výhradně jen osoby, které jsou akcionáři k rozhodnému dni.
[15] Srovnej znění čl. 7 odst. 4 směrnice.
[16] Nesmíme s ohledem na další výklad o účasti na valné hromadě za použití elektronických

prostředků zapomenout na omezení, a to, že na akcionáře lze ohledně jeho účasti na valné hromadě klást jen takové požadavky, které jsou nezbytné k ověření jeho totožnosti.
[17] Za drobného akcionáře se někdy označuje akcionář, často fyzická osoba, která vlastní několik málo akcií a jejíž akciový podíl nedosahuje ani limitů proto, aby tento akcionář mohl být považován za tzv. minoritního akcionáře.
[18] Ohledně přepočítávání hlasů ve společnosti s akciemi o různé jmenovité hodnotě srovnej ustanovení § 173 odst. 1 písm. e) a § 180 odst. 2 druhou a třetí větu obchodního zákoníku.
[19] Srovnej znění § 173 odst. 3 písm. e) obchodního zákoníku.
[20] Přitom v obou případech musí být pamatováno na to, že akcionář smí být v přiměřeném rozsahu podroben ověření své totožnosti.
[21] Zaručený elektronický podpis se dle ustanovení § 2 písm. b) zákona č. 227/2000 Sb., zákona o elektronickém podpisu, v platném znění, rozumí takový podpis, který je jednoznačně spojen s podepisující osobou.
[22] V tomto směru stanoví tuto možnost jednoznačně obchodní zákoník ve svém ustanovení § 184 odst. 1 druhá věta.
[23] V této souvislosti je možno porovnat ustanovení čl. 10 odst. 3 písm b) s odst. 4 druhý pododstavec téhož článku směrnice, který požaduje na požádání prokázat, že hlasovací pokyn obdržel.
[24] Z požadavku obchodního zákoníku stanoveného v ustanovení § 184 odst. 1 vyplývá, že plná moc zástupce musí mít písemnou formu. Nutno taktéž vzít v potaz, že dle ustanovení § 23 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „občanský zákoníku“), plná moc je jen prostředkem dokazujícím oprávnění zástupce jednat za zastoupeného na základě dohody o plné moci, tedy obecně jiného typu tzv. příkazní smlouvy, například příkazní smlouvy dle ustanovení § 724 občanského zákoníku anebo mandátní smlouvy dle ustanovení § 566 obchodního zákoníku).
[25] Tomuto řešení by odpovídala i povinnost mandatáře – zástupce stanovená v ustanovení § 567 obchodního zákoníku v první větě.
[26] Ten v poslední větě ustanovení § 184 odst. 1 pouze říká, že akcionáře nemůže zastupovat člen představenstva nebo dozorčí rady.
[27] V praxi je akcionář, a tudíž i jeho zástupce, povinen se na začátku valné hromady či v jejím průběhu (dostaví-li se například po jejím zahájení) dle ustanovení § 185 odst. 2 obchodního zákoníku zapsat do listiny přítomných, přičemž zástupce již zde musí prokázat své oprávnění jednat za akcionáře, a to předložením plné moci. V případě, že by se zástupce nevykázal plnou mocí, nesměl by být zapsán do listiny přítomných a nemohl by se tudíž účastnit valné hromady. Stejného názoru je i Štenglová in Komentář – obchodní zákoník – Štenglová, Plíva, Tomsa a kolektiv (C.H.Beck, Praha 2005, 10. vydání, str. 681). Pokud by tedy měl zástupce splnit tuto povinnost zapsat se do seznamu akcionářů, musí být v souladu se směrnicí udělení plné moci elektronickými prostředky oznámeno společnosti ještě před zástupcovým přístupem na valnou hromadu, aby tento zástupce mohl splnit svou povinnost zapsat se do listiny přítomných a mohl poté zastupovat na valné hromadě akcionáře.

Pozn. redakce:
Tato písemná práce byla přihlášena jako soutěžní práce v soutěži PRÁVNÍK ROKU 2008 v kategorii Talent roku.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- „Těžko na cvičišti, lehko na bojišti“, aneb proč je kvalitní prodejní dokumentace klíčová (nejen) v automotive segmentu
- Územní plán jako klíčový faktor při oceňování pozemků
- Výpis z německého živnostenského rejstříku – kdy ho můžete potřebovat a kde a jak jej získat
- Aktuality ze světa nekalé soutěže
- Podíly pro zaměstnance v obchodních společnostech
- Evidence skutečných majitelů se uzavírá veřejnosti
- Transfer Pricing: Na co si dát pozor s blížícím se koncem roku
- Byznys a paragrafy, díl 24.: Digitalizace korporátního práva: EU cílí na snížení administrativy při přeshraničním podnikání
- Oceňování ochranných známek
- Zákon o prověřování zahraničních investic v kontextu nových návrhů Evropské komise
- Spolupráce s influencery: na co si dát pozor?